

آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک

(مصوب ۱۳۸۰/۲/۲۲ هیات وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۲۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۶۸۸/۱۱ مورخ ۱۳۷۸/۷/۲۶ وزارت راه و ترابری و به استناد ماده (۱۴) اصلاحی قانون رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی - مصوب ۱۳۷۶ - آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول : کلیات و تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این آیین نامه به شرح زیر تعریف می شوند :

الف : متصدی حمل و نقل : منظور از متصدی حمل و نقل در این آیین نامه کلیه شرکتها و مؤسسات حمل و نقل ، سازمانها ، کارخانجات و ... اعم از دولتی و غیر دولتی می باشند که به حمل و نقل ، سازمانها ، کارخانجات و ... اعم از دولتی و غیردولتی می باشند که به حمل و نقل محصولات خطرناک (تولیدات یا مواد اولیه) مبادرت می ورزند.

ب : مواد خطرناک : موادی که نسبت به بهداشت یا سلامتی انسان ، حیوان و محیط زیست ذاتاً خطرزا بوده و مشمول یکی از طبقه بندی های نه گانه زیر می باشند:

۱- طبقه یک : این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می شود:

۱-۱- مواد و محصولات منفجره

۲-۱- محصولات و کالاهایی که با مواد منفجره انباشته گردیده اند

۳-۱- محصولات و کالاهایی که ایجاد آتش سوزی و احتراق می نمایند

۲- طبقه دو : این طبقه مشتمل است بر گازهای تحت فشار مایع نشده و گازهای نامحلول تحت فشار

۳- طبقه سه : این طبقه مشتمل است بر مایعات قبل اشتعال

۴- طبقه چهار : این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می شود:

۴-۱- جامدات قابل اشتعال

۴-۲- موادی که دارای قابلیت آتش سوزی و آتش افروزی خود به خود می باشند

۳-۴- موادی که بر اثر تماس با آب یا مجاور با رطوبت، گازهای قابل اشتعال تولید می کنند.

۵- طبقه پنج : این طبقه به دو دسته تقسیم بندی می شود: چ

۱-۵- موادی که باعث ایجاد زنگ زدگی می شوند

۲-۵- پراکسیدهای آلی

۶- طبقه شش :

۱-۶- محصولات سمی

۲-۶- مواد و محصولات متعفن که باعث ایجاد و نشر بیماریهای عفونی می گردند.

۷- طبقه هفت : مواد رادیواکتیو

۸- طبقه هشت : مواد خورنده و اسیدها

۹- طبقه نهم : مواد و محصولات خطرناک متفرقه

فهرست و اقسام مواد خطرناک که تحت هریک از طبقات نه گانه فوق قرار می گیرند در ضمیمه ز این آیین نامه آمده است همچنین در میان مواد خطرناک موضوع طبقات ۲ و ۴ موادی وجود دارند که از حیث اهمیت خطر و نحوه حمل علاوه بر مقررات کلی دارای شرایط خاصی هستند که شرح هر یک از طبقات مذکور به ترتیب در ضمیمه ح و ط این آیین نامه آمده است .

ماده ۲- انجام هرگونه عملیات حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک از نقطه ای به نقطه دیگر در داخل کشور مستلزم رعایت مقررات و ضوابط مندرج در این آیین نامه می باشد:

تبصره : برنامه زمان بندی و مراحل اجرای مفاد این نامه به شرح زیر است :

۱- کلیه شرایط و ضوابط مربوط به فصول اول و دوم این آیین نامه در خصوص کلیات و مقررات مربوط به عملیات بارگیری حمل و نقل و بارانداری مواد خطرناک پس از تصویب این نامه لازم الاجرا می باشد.

۲- کلیه شرایط و ضوابط فصل سوم این نامه در خصوص مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد خطرنا حداکثر تا ۱ سال پس از تاریخ تصویب این نامه لازم الاجرا می باشد با وجود این مهلت رعایت مقررات مربوط به فصل سوم برای وسایل نقلیه حامل مواد سوختی در کشور ۲ سال پس از تصویب این نامه است .

۳- کلیه شرایط و ضوابط فصل چهارم این آیین نامه در خصوص مقررات مربوط به راننده و کمک راننده وسایل نقلیه حداکثر تا شش ماه پس از تاریخ تصویب این نامه

لازم الاجرا می باشد و کلیه متصدیان حمل و نقل موظفند ظرف مدت یاد شده اقدامات لازم را برای اجرای آن به عمل آورند.

ماده ۳- راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید همواره حین عملیات حمل و نقل کالای خطرناک اسناد مربوط به خصوصیات و نحوه حمل این گونه کالاها را وفق ضمیمه ج این آیین نامه در اختیار داشته باشد تا هنگام درخواست مقامات ذیصلاح ارایه نماید.

ماده ۴- وسایل حمل و نقل حامل مواد و محصولات خطرناک باید در حین عملیات حمل و نقل کلیه نشانه ها و علائم مندرج در ضمیمه الف این آیین نامه را دارا باشند.

ماده ۵- فرستنده کالا و محصول خطرناک مکلف است پیش از تنظیم قرارداد حمل و نقل کالای اظهارنامه ای مطابق فرم پیوست شماره یک از ضمیمه ب متصدی حمل و نقل را از خطرناک بودن محموله و همچنین نوع خطر و اقدامات احتیاطی که باید در حین حمل و نقل کالای موصوف به عمل آید مطلع نماید.

تبصره: چنانچه متصدی حمل و نقل از وجود کالای خطرناک آگاه نشده باشد پس از وقوف به موضوع باید با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست یا واحدهای تابعه آن و کسب اجازه مدعی العموم خوزه قضایی محل توقف نسبت به تخلیه محموله اقدام نموده یا به محل بارگیری عودت نماید در این شرایط صاحب کالا مطابق قوانین و مقررات موجود مسئول جبران کلیه خسارتهای و هزینه هایی است که از تحویل چنین کالایی به متصدی حمل و نقل شخص ثالث یا دولت وارد گردیده است

ماده ۶- در صورت عدم رعایت ضوابط و دستورالعمل های مندرج در این آیین نامه با تخلفات ب شرح زیر برخورد خواهد شد:

الف: مؤسسات و شرکتهای حمل و نقل جاده ای بر اساس ماده ۱۳ مقررات آیین نامه حمل و نقل بار و مسافر و مدت لغو پروانه فعالیت و تعطیلی شرکتهای و مؤسسات حمل و نقل جاده ای موضوع ماده ۱۴ اصلاحیه قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی

ب: رانندگان وسایل نقلیه بر اساس جداول جرایم رانندگی موضوع ماده ۲ قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی

فصل دوم: مقررات مربوط به عملیات بارگیری حمل و نقل و بارانداری مواد و محصولات خطرناک

ماده ۷- چنانچه متصدی حمل و نقل قصد حمل مواد خطرناک را دارد که در طبقه بندی مواد خطرناک تحت طبقات ۱،۶،۸ و ۹ شناسایی گردیده اند مکلف است جهت هماهنگی و تعیین مسیر مجاز تردد از مبدأ به مقصد و با اولویت جاده های خارج از شهرها به سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور یا سازمانهای تابعه مراجعه و ضمن ارائه درخواست کتبی به همراه اظهارنامه صاحب کالا مجوز و مسیر عبور مواد خطرناک را دریافت نماید.

تبصره - سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور می تواند مجوز عبور و مسیر حمل و نقل بعضی از مواد خطرناک را به صورت مدت دار ارائه نماید.

ماده ۸- وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک صرف نظر از وزن و حجم محموله فقط در ساعات روز مجاز به تردد در جاده های کشور خواهد بود و باید قبل از پایان روز در پارکینگ مناسب توقف و تا آغاز روز بعد از حرکت خودداری کند در صورت لزوم سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور نقشه مسیری را که وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک برای رسیدن به مقصد باید طی کند و توقفهای غیر اضطراری بین راه در آن پیش بینی شده است را در اختیار متصدیان حمل و نقل قرار خواهد داد و راننده مکلف است وسیله نقلیه را در مسیر تعیین شده هدایت کند در نقشه مورد بحث سعی خواهد شد که وسیله نقلیه حتی المقدور از نقاط کم جمعیت و احیاناً جاده ای کمبندی شهرها عبور داده شود و توقفهای بین راه دور از وسایل نقلیه دیگر و محل‌های امن و خلوت انجام گیرد.

ماده ۹- پارک و توقف وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در طول جاده ها فقط تحت شرایط زیر امکانپذیر است .

الف - نصب گوه به تعداد حداقل ۲ عدد و متناسب با تعداد چرخهای وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در حین توقف الزامی است .

ب- موتور وسیله حامل مواد و محصولات خطرناک باید در حین توقف خاموش باشد.

ج- وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک نباید به هیچ عنوان نشت یا سرریز داشته باشند.

چ- وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک باید در نقاط با شیب کم توقف کنند و از پارک و توقف وسیله نقلیه در سربالایی یا سرازیریهایی که توسط وزارت راه و ترابری با ی علائم مشخص شده اند خودداری نماید.

ح- در مواقعی که راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اضطراراً مجبور به توقف شود باید وسیله نقلیه را حتی المقدور منتهی الیه سمت راست جاده در محوطه باز دور از پلها و تونلها و تأسیسات رفاهی بین راه متوقف نماید.

خ- در توقف های بین راه و توقفهای اضطراری باید راننده یا کمک راننده در وسیله نقلیه یا اطراف آن باقی مانده و از آن مراقبت نماید. علاوه بر این ضرورت در مواضع ۱۰ متری ابتدا و انتهای وسیله نقلیه متوقف شده چراغهای ۲۴ ولتی زرد رنگ الکتریکی نصب شود که تأمین نیروی آنها مستقل از وسیله نقلیه صورت گیرد.

ماده ۱۰- رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک در هنگام سوخت گیری باید موارد زیر را رعایت کنند :

الف- سوخت گیری حتی الامکان در پمپهای دور از شهرها و مراکز جمعیتی صورت گیرد.

ب- وسیله نقلیه دیگری در جلو یا عقب وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک مشغول سوخت گیری یا در انتظار نوبت نباشد.

ج- موتور وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید در حین سوخت گیری خاموش باشد.

د- راننده یا کمک راننده وسیله نقلیه نباید از آن دور شوند.

ماده ۱۱- وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک نباید تحت هیچ شرایطی وسیله نقلیه دیگری را یدک کشی نموده یا توسط وسیله نقلیه دیگری یدک کشی شود.

ماده ۱۲- حمل مسافر و سرنشین به استثنای راننده و کمک راننده یا عوامل دیگری که با تشخیص متصدی حمل و نقل باید همراه محموله و وسیله نقلیه در عملیات حمل و نقل کالای خطرناک باشد ممنوع است.

ماده ۱۳- استعمال دخانیات یا استفاده از هرگونه وسیله روشنایی یا آتش زا در داخل وسیله نقلیه یا در فاصله ۵۰ متری آن در حین انجام عملیات حمل و نقل مواد خطرناک ممنوع است.

ماده ۱۴- چنانچه به هر دلیل در حین عملیات باراندازی یا بارگیری به ناچار باید در محوطه ای تعدادی وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک متوقف شوند یا در توقفگاه مناسبی تعدادی از اینگونه وسایل نقلیه متوقف شده اند باید شعاع ۲۰ متری را برای فاصله یکدیگر حفظ کنند.

ماده ۱۵- در صورتی که پمپ تخلیه کالای خطرناک از نیروی موتور وسیله نقلیه و انرژی خود را کسب نمی نماید باید در حین تخلیه ، موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.